

19. Why Study Large Projects? An introduction to Research on Project Finance. Benjamin C. Esty // European Financial Management, 2004. – Vol. 10. – No 2. – P. 213-224.
20. An Overview of Project Finance Market // Harvard business School. December, 1999. – Vol. – P. 153-164.
21. Nevitt P.K. Project Financing 7th edition / Nevitt P.K. and F.J. Fabozzi // Euromoney Books (London, U.K.), 2000. – P. 54-63
22. International Project Finance Association. [Electronic resource]. – Mode of access http://www.ipfa.org/d3/ABOUT_PROJECT_FINANCE.html
23. Overview of Project finance / Project Financing 7th edition Euromoney Books (London, U.K.), 2000. – P. 76.
24. Кулік К.А. Фінансові можливості вітчизняних банків у сприянні розвитку проектного фінансування в Україні / К.А. Кулік // Актуальні проблеми економіки, 2007. – № 9. – С. 173-183.
25. Esty B.C. Modern Project Finance. A Casebook / B.C. Esty // John Wiley & Sons, 2004. – P. 25-27.

Майорова Т.В., Кузяк Д.О. Теоретические аспекты определения понятия "Проектное финансирование"

Исследовано экономическое содержание дефиниции "проектное финансирование". С учетом позиций отечественных и иностранных ученых, определены характерные признаки проектного финансирования как метода финансирования, что позволило усовершенствовать толкование этого понятия.

Ключевые слова: финансирование, методы финансирования, кредитование, инвестиционный проект, проектное финансирование.

Mayorova T.V., Kuziak D.O. Theoretical aspects definition of "Project Finance"

In the article the economic sense of "project financing" category is studied. Taking to an account the experience of national and foreign scientists the particular features of project financing as financing method are defined, which allowed to improve the understanding of this category

Keywords: financing, financing methods, crediting, investment project, project financing.

УДК 330.341.1 Проф. О.Г. Мельник, д-р екон. наук; студ. В.С. Хмаренко – НУ "Львівська політехніка"

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ МОДЕЛІ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Обґрунтовано переваги інтеграції інноваційної політики в національну економічну модель. Проведено аналіз стану матеріально-технічної бази, вказано на перспективні галузі господарського комплексу, які, за сприятливих інвестиційних умов, здатні покращити позиції України на міжнародному ринку інтелектуального капіталу. Обґрунтовано доцільність фінансування державою науки та провідних промислових галузей.

Ключові слова: інноваційна діяльність, венчурні підприємства, технологічні уклади, науковий потенціал, модернізація.

Актуальність проблеми та її зв'язок з важливими науково-практичними завданнями. Інновації є рушійною силою розвитку економіки в більшості розвинених країн, які на належному рівні оцінили усі переваги інвестування в інтелектуальний капітал. Технічний прогрес задав такий темп розвитку, що провідні світові підприємства не встигають оновлювати основні засоби, а змушені створювати нові виробничі лінії. Освітні концепції лише починають пристосовуватися до збільшення потоку інформації, яка виникає

внаслідок культивування нових наукових знань на основі синергійних зв'язків різних галузей науки. Щодо України, то тут ініціатива впровадження інновацій в усі галузі життя суспільства належить приватному капіталу, який спроможний лише на "точковий" розвиток окремих елементів національної економіки. Державна програма розвитку описує основні постулати і підкріплена законами та підзаконними нормативними актами, які втратили свою актуальність на початку минулого десятиліття. Освіта та НДДКР залишаються в позиції "молодшого брата", на фінансування яких виділяють мізерні кошти за залишковим принципом. Держава не вважає доцільним інвестувати значні ресурси в розвиток інтелектуального капіталу, який є фундаментом технологічного прогресу і, як наслідок, добробуту країни. З огляду на зазначене, виникає потреби у формуванні сталих зв'язків між наукою, промисловістю, економікою й впровадженні інноваційних технологій в усі сфери життя суспільства та культивуванні державної стратегії прогресивного розвитку.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. На сьогодні існує плюралізм думок щодо перспектив модернізації та шляхів впровадження інноваційного підходу в промисловості. Обґрунтовано доцільність тісного зв'язку між наукою, промисловістю, бізнесом [3] та пріоритетності інтеграції НДДКР у прикладні сфери господарського комплексу [1; 2]. Також обґрунтовано потребу в реформуванні існуючої структури, як у сфері науки і техніки, інновацій, так і в системі державного управління [7], адже саме ініціатива вищих органів влади здатна каталізувати структурні зміни. Проте плану чіткої реалізації обраних стратегічних цілей та завдань, систематизованої покрокової стратегії, яка б мала право законодавчої ініціативи, поки що не існує. Як і не існує дієвих механізмів захисту наукових розробок, адже закордонні компанії використовують вітчизняні винаходи та досягнення без виплати будь-яких роялті або інших винагород. З огляду на це, безперечною є необхідність побудови інноваційно-спрямованої економічної моделі розвитку України та формування дієвого інструментарію її впровадження.

Мета роботи. Систематизувати основні проблеми формування інноваційної моделі розвитку України.

Викладення основного матеріалу дослідження. Характерною ознакою вітчизняного ринку інноваційних технологій є відсутність реальної державної підтримки розвитку науково-технологічного потенціалу. Застарілі, адміністративно-командні методи ведення господарської діяльності спрямовують зусилля на розвиток архаїчних систем виробництва та значно знижують ефективність галузей, які можуть стати рушійною силою модернізації національної економіки.

Пріоритетними напрямками псевдоінноваційного прогресу залишаються технології третього укладу, на оновлення яких виділяють значні кошти, наприклад, на виробництво металу в мартенівських печах. Серед галузей, що дотуються державою можна виділити чорну металургію, важке машинобудування, видобувну промисловість та залишки оборонної галузі.

Четвертий технологічний уклад сформувався під впливом потреби Радянського Союзу в нових поколіннях озброєння та розвитку обслуговуючої ін-

фраструктури. Його частка становить приблизно 30 %. Залишки приладо- та машинобудівних підприємств були завбачливо приватизовані та розорені. На сьогодні можна спостерігати часткову їх рецесію з ініціативи, здебільшого, приватного закордонного капіталу, які прагнуть здешевити виробництво продукції за рахунок робочої сили та зберегти екологічні показники власної країни.

Парадоксальною залишається ситуація щодо п'ятого технологічного укладу. Винаходи вітчизняних науковців та дослідників здатні конкурувати з провідними лабораторіями світових ТНК, які витрачають мільярди доларів на досягнення такого ж рівня технологій. Зокрема, сфера біо- та енергоощадних технологій, медицина, космічна промисловість. Розроблено десятки патентів, ККД яких перевищує світові стандарти ефективності. На жаль, в існуючому правовому полі та бюрократизованій системі влади наукові інновації, навіть ті, які спроможні на технологічну революцію, не отримують достатньої підтримки з боку влади та приватних інвесторів. Процес патентування винаходів та процедура захисту авторських прав обмежується можливостями держави захищати інтереси своїх громадян на міжнародному рівні та недостатнім зацікавленням в отриманні максимальної вигоди. Ринок венчурного фінансування обмежується десятком фондів, якікладають кошти не в сферу високих технологій та інновацій, а в будівельну галузь, аргументуючи це порівняно низьким рівнем ризику. Умови ведення бізнесу, запропоновані державою, роблять не вигідним існування приватних виробничих підприємств, що спрямовані на внутрішні ринки, оскільки це послаблює позиції імпортерів, яким надзвичайно вигідно ввозити товари з-за кордону.

Відсутність одноставної позиції владних структур та їх неконструктивна поведінка негативно впливає на імідж держави як стабільного бізнес-партнера. Ризики іноземних інвесторів, що мають намір вкладати кошти в галузі промисловості, прямопропорційні змінам в ринковому середовищі цієї галузі. Науковий потенціал держави невпинно скорочується через низку факторів. Провідні вчені змушені виїжджати за кордон в пошуках фінансування та самореалізації власного наукового потенціалу і працювати на благо тих країн, які стратегічно правильно визначили пріоритети розвитку. Державна підтримка наукової сфери та стимулювання інноваційного розвитку здійснюється надзвичайно повільними темпами, що своєю чергою не дає змоги конкурувати Україні з провідними гравцями на ринку наукомісткої економіки.

У США та країнах ЄС частка підприємств, що впроваджують інновації, сягає від 50 % до 85 %, в Україні – від 11 % до 18 %. Безперспективною є тенденція до оновлення основних засобів, що формувалися в 50-ті роки ХХ ст. і орієнтовані на технології третього укладу. Економічно вигідно вкладати кошти в новітні технології, які за своєю структурою мають значно вищу окупність і перспективу подальшого розвитку.

Основні засоби більшості промислових підприємств вичерпують свій ресурс або вже працюють за його межею. Темпи їх оновлення не перевищують 10-12 %, що аж ніяк не прийнятно за існуючого темпу розвитку сучасних технологій. Та й самі промислові сектори не відповідають сучасним вимогам ефективного ведення господарства. Альтернативою може стати державна

програма інноваційного розвитку, яка буде містити план переходу на наукомісткі галузі виробництва. Такий перехід допоможе вирішити такі суспільні проблеми:

- реалізація наукового потенціалу дослідників та конструкторів, які здатні запропонувати прикладні розробки в багатьох сферах життя;
- збільшення кількості робочих місць виробничого спрямування;
- як наслідок, покращення економічної ситуації в державі за рахунок податкових та митних платежів;
- визнання України як конкурента в галузі інноваційних технологій на світовому рівні.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Існуюча економічна ситуація в державі спонукає замислитися над необхідністю переходу на новий технологічний уклад та систему стратегічних пріоритетів загалом. Адже, якщо за існуючого рівня ресурсів та технологій не розпочати глобальні структурні зміни в системі розвитку держави, то через десять років ми втрачимо таку перспективу та усі засоби щодо її досягнення.

Недосконалість законодавства і системи адміністративних зв'язків між інвесторами та державою нівелюють усі здобутки та напрацювання галузей господарського комплексу держави, яка на початку 90-х років ХХ ст. акумулювала близько 60 % світового інтелектуального потенціалу.

Подальших досліджень потребують інтеграційні методи та комерціалізація інноваційних проектів та їх ресурсної підтримки.

Література

1. Стратегічні виклики ХХІ століття суспільству та економіці України. – Т. 1: Економіка знань – модернізаційний проект України / за ред. акад. НАН України В.М. Гейця, акад. НАН України В.П. Семиноженко, чл.-кор. НАН України Б.С. Кваснюка. – К. : Вид-во "Фенікс", 2007. – 544 с.
2. Стратегічні виклики ХХІ століття суспільству та економіці України. – Т. 2: Конкурентоспроможність української економіки / за ред. акад. НАН України В.М. Гейця, акад. НАН України В.П. Семиноженко, чл.-кор. НАН України Б.С. Кваснюка. – К. : Вид-во "Фенікс", 2007. – 556 с.
3. Семиноженко В.П. Україна 2015. Національна стратегія розвитку : монографія / В.П. Семиноженко. – К., 2008. – 74 с.
5. Закон України "Про інвестиційну діяльність" від 18.09.1991 р., № 47. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.rada.gov.ua>.
6. Гончарова Н.П. Інноваційна економіка: проблеми і пріоритети / Н.П. Гончарова // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – № 6. – С. 11-19.
7. Федулова Л.І. Перспективи інноваційного розвитку промисловості України / Л.І. Федулова // Економіка і прогнозування. – 2006. – № 2. – С. 58-76.

Мельник О.Г., Хмаренко В.С. Перспективи впровадження інноваційних технологій в національну економіку

Обоснованы преимущества интеграции инновационной политики в национальную экономическую модель. Проведен анализ состояния материально-технической базы, указаны перспективные отрасли хозяйственного комплекса, которые, при благоприятных инвестиционных условиях, способны улучшить позиции Украины на международном рынке интеллектуального капитала. Обоснована целесообразность финансирования государством науки и ведущих промышленных отраслей.

Ключевые слова: инновационная деятельность, венчурные предприятия, технологические кластеры, научный потенциал, модернизация.

Mel'nyk O.G., Khmarenko V.S. Prospects of innovative technologies in national economy

In this article the advantages of the integration of innovation policy in national economic model. The analysis of logistics, with emphasis on promising sectors of the economy which, under favourable investment conditions, can improve the position of Ukraine in the international market of intellectual capital. The necessity of state funding for science and leading industries.

Keywords: innovation, venture enterprise of technology, scientific potential, modernization.

УДК 657.631.2 **Магістр Н.В. Остророг; доц. В.М. Чубай, канд. екон. наук – НУ "Львівська політехніка"**

ФОРМУВАННЯ ТА ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ СИСТЕМИ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

Розглянуто основні принципи та вимоги створення системи внутрішнього контролю. Запропоновано послідовність формування системи внутрішнього контролю. Виділено фактори, критерії, методи та етапи оцінювання ефективності системи внутрішнього контролю.

Ключові слова: система внутрішнього контролю, етапи створення системи внутрішнього контролю, ефективність системи внутрішнього контролю.

Постановка проблеми. Багато вітчизняних підприємств припиняє свою діяльність через нестабільність в економіці, істотність податкового тиску, зниження своєї конкурентоспроможності, нездатність керівного персоналу приймати оптимальні управлінські рішення тощо. Вагомим поштовхом для покращення результатів функціонування підприємства є формування системи внутрішнього контролю та оцінювання рівня її ефективності. Проте під час створення такої системи на підприємстві виникає низка проблем, що пов'язані з відсутністю практичного досвіду в осіб, відповідальних за її організацію, недостатньою кількістю наукових розробок у цій сфері, відсутністю законодавчих актів, які регулювали б процес організації системи внутрішнього контролю на підприємствах тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченням особливостей внутрішнього контролю займалися такі вчені, як: О.Б. Акентьєва [1], В.Д. Белік [2], М.В. Борисенко [3], Т.В. Ковтун [4], М.Д. Корінко [5], Н.П. Кузик [6], Г.М. Яровенко [7] тощо. Проте підходи до формування системи внутрішнього контролю, які пропонують науковці, є різними, а питання, що стосується оцінювання ефективності внутрішнього контролю, взагалі залишається не розкритим.

Метою дослідження є розроблення етапів формування системи внутрішнього контролю на підприємстві та оцінювання її ефективності.

Виклад основного матеріалу. Дослідження особливостей формування системи внутрішнього контролю неможливе без розуміння сутності цього поняття. Спираючись на наукову працю Т.В. Ковтун [4], можна зазначити, що система внутрішнього контролю – сукупність правил і процедур, що вста-

новлені керівництвом підприємства та здійснюються суб'єктами внутрішнього контролю з метою покращення результатів діяльності підприємства, забезпечення захисту та раціональності використання активів, виявлення помилок та порушень, і запобігання їх виникненню в майбутньому.

Формування системи внутрішнього контролю на підприємстві повинно відбуватися згідно з певними принципами, проте більшість дослідників не визначають принципів створення системи внутрішнього контролю. А погляди науковців, які досліджували це питання (О.Б. Акентьєва [1], Н.П. Кузик [6], Г.М. Яровенко [7]), істотно відрізняються (табл. 1). Дослідники дійшли згоди у визначенні принципу постійності, саме тому можна зробити висновок, що постійне функціонування системи внутрішнього контролю є одним з основних чинників, що забезпечить ефективність створеній системі. На нашу думку, кожен із наведених принципів є доцільним та потребує уваги під час формування системи внутрішнього контролю.

Табл. 1. Принципи формування системи внутрішнього контролю на підприємстві

Принципи	Суть принципів	Вчені-економісти		
		О.Б. Акентьєва [1]	Н.П. Кузик [6]	Г.М. Яровенко [7]
Адаптивність	Збалансованість внутрішніх та зовнішніх можливостей розвитку системи внутрішнього контролю	+	-	-
Відповідальність	Суб'єкти внутрішнього контролю несуть відповідальність за невиконання або за неналежне виконання своїх обов'язків	-	+	+
Збалансованість	Для виконання кожної функції внутрішнього контролю повинні бути розроблені необхідні засоби та інструменти	-	+	+
Інтеграція	З метою здійснення контролю на належному рівні необхідно забезпечити умови для співпраці працівників різних підрозділів	-	+	+
Комплексність	Контроль повинен поширюватись на різні об'єкти	-	+	+
Належність	Власник або керівництво підприємства створює незалежну систему внутрішнього контролю і забезпечує умови для її функціонування	+	-	-
Постійність	Постійне функціонування системи внутрішнього контролю дає можливість вчасно виявити та попередити можливі відхилення	+	+	+
Своєчасність	Суб'єкти внутрішнього контролю зобов'язані вчасно повідомити відповідальних осіб про виявлені помилки та порушення	-	-	+
Саморегуляція	Вдосконалення та зміна основних параметрів системи внутрішнього контролю відповідно до змін, що виникають у мікро- і макросередовищі	+	-	-

Існують розбіжності й у виділенні основних вимог до організації системи внутрішнього контролю (табл. 2). Однією з найважливіших вимог до організації системи внутрішнього контролю є створення оптимальної органі-